

Миlena
Цветкова

НАУКА СЪС СТИЛ

писане на дипломен проект

enthusiast
LIBRIS

Милена Цветкова

НАУКА

СЪС СТИЛ

писане на дипломен проект

**Библиотеката сама по себе си не е достатъчна;
знай това, лениви човече.**

(лат. Bibliotheca sola non sufficit; unde discis piger)

Илюстрация от книгата „Album Juridicum“ на Johann Werle (Augsburg, 1733)

Милена Цветкова

НАУКА
СЪС СТИЛ

писане на дипломен проект

enthusiast
LIBRIS

София, 2013

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“
Каталогизация в публикацията

Цветкова, Милена Иванова, 1970–

Наука със стил : Писане на дипломен проект / Милена Цветкова. – София : Enthusiast, 2013.

ISBN 978-619-164-036-2

001.81

028.6

002.19

1. Научноизследователска работа – методи на изследване и техника на писане
2. Четене
3. Книгознание

Рецензенти

проф. д.с.н Петранка Филева
доц. д.ф.н. Иванка Мавродиева

Научен редактор

доц. д-р Мария Нейкова

- © Милена Иванова Цветкова, автор, 2013
- © Иванка Тодорова Мавродиева, предговор, 2013
- © Иво Рафаилов, художник на корицата, 2013
- © Виктор Паунов, дизайн на кориците на Enthusiast Libris, 2013
- © Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс енд пбъблишинг“ ООД, 2013

СЪДЪРЖАНИЕ

Иванка Мародиева. НАУЧНА КУЛТУРА И ПЕРСОНАЛЕН СТИЛ В АКАДЕМИЧНИТЕ КОМУНИКАЦИИ	11
ПРЕДГОВОР	15
1. АЛГОРИТЪМ НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ	19
2. СТРАТЕГИЧЕСКА ПОДГОТОВКА НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ	27
2.1. Същност на дипломния проект	27
2.1.1. Сравнителна характеристика между курсова работа, дипломна работа, дисертационен труд	30
2.2. Възлагане на дипломен проект	32
2.3. Отношения с научния ръководител	32
2.4. Мениджмънт на времето за дипломния проект	35
2.4.1. План-график за изпълнение на дипломния проект	35
2.4.2. Личен план за изработване на дипломна работа в магистърска програма	36
2.4.3. Дневник/протокол на срещите с ръководителя на дипломния проект	37
2.4.4. Пътеводител на бележките по дипломния проект	38
2.4.5. Автоконтролен въпросник.....	39
2.4.6. Мениджмънт на времето за дисертационен проект	40
3. НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ – ОСНОВА НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ.....	45
3.1. Същност на науката	45
3.2. Структура на науката	48
3.3. Класификация на науката	61
3.4. Псевдонаука и лъженаука.....	71
3.5. Проектиране на научното изследване	81
3.5.1. Разработване на концепция на изследването... ..	82
3.5.2. Проблем на изследването	83
3.5.3. Избор на тема на изследването	86
3.5.4. Обект и предмет на изследването	93
3.5.5. Цел и задачи на изследването	96
3.5.6. Научна хипотеза.....	100

3.5.7. Разработване на методика на изследването ...	101
3.6. Управление на научноизследователския проект	108
4. ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ	111
4.1. Проучване на информационни източници	112
4.2. Информационна банка	121
4.3. Разпознаване на качествените научни източници	124
4.4. Четене за научни цели	126
5. МАКЕТ НА ПРОЕКТА	139
5.1. Анатомия на тялото на дипломния проект	139
5.2. Подготовка на емпиричния материал	141
5.3. Композиране на структурата	142
6. СТРУКТУРА НА ТЕКСТА	147
6.1. Общо знание за текста	147
6.2. Обща научна структура на текста	153
6.3. Заглавие	157
6.4. Заглавна страница	157
6.5. Съдържание	162
6.6. Предговор	163
6.7. Първа глава – теоретична постановка на проекта ...	187
6.8. Втора глава – методика на изследването	193
6.9. Трета глава – резултати от изследването	194
6.10. Четвърта глава – анализ и обсъждане на резултатите	195
6.11. Междинни обобщения и изводи	196
6.12. Заключение	198
6.13. Библиография	207
6.14. Приложения	211
6.15. Показалци (индекси)	212
7. АВТОРЕФЕРАТ	221
7.1. Структура на автореферата	221
7.2. Изисквания към автореферата	223
8. ЕЗИКОВО И ТЕХНИЧЕСКО ОФОРМЯНЕ	225
8.1. Езикът – бариера за разбирането	225
8.2. Езикова и стилова коректност на научния текст	229
8.3. Терминология	231
8.4. Съкращения	233
8.5. Графични и визуални аргументи	235
8.6. Техническо оформяне	238

8.7. Форматиране и набор на ръкописа	244
8.8. Анализ и редактиране на ръкописа.....	250
9. ЦИТИРАНЕТО.....	253
9.1. Нормативна база на цитирането.....	253
9.2. Грамотност в цитирането	260
9.2.1. Какво изразява цитирането?.....	260
9.2.2. Количество и обем на позоваванията	266
9.2.3. Обекти, подлежащи на цитиране	266
9.2.4. Обекти, неприемливи за цитиране.....	268
9.3. Функции на цитирането	273
9.4. Аномалии при цитирането.....	279
9.5. Форматиране на цитирането	285
9.6. Научни методи за цитиране на източниците	289
9.6.1. Вътретекстово библиографско цитиране	292
9.6.2. Формат „автор–страница“	296
9.6.3. Формат „автор–година“	298
9.6.4. Формат „индексиране“	303
9.6.5. Формат „номериране“	307
10. АНАТОМИЯ НА БИБЛИОГРАФСКОТО ОПИСАНИЕ	315
10.1. Източници на идентификационни данни за библиографското описание.....	315
10.2. Анатомия на библиографското описание в научните стилове.....	328
11. НАУЧНА ДОБРОСЪВЕСТНОСТ И АВТОРСКА ЕТИКА.....	331
11.1. Недобросъвестни научни практики	331
11.1.1. Класификация на недобросъвестните научни практики.....	332
11.1.2. Критерии за разпознаване на лъженауката..	333
11.1.3. Мерки за пресичане на лъженаучните публикации	336
11.2. Зачитане на авторското право	337
11.3. Защита на авторското право	338
11.4. Превенция на спекулативното авторство	339
11.5. Софтуер за борба с плагиатството	340
11.6. Кодекс на авторството	341
12. РЕЦЕНЗИЯТА.....	349
12.1. Оценка на качествата на дипломния проект	349
12.2. Самооценка на дипломния проект	352
12.3. Структура на рецензията	353
12.4. Език и стил на рецензията	356

12.5. Етика на рецензирането	356
13. ЗАЩИТА НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ	359
13.1. Процедура на защитата	360
13.2. Презентацията като средство за демонстрация на успеха на проекта	365
13.3. Депозиране и достъп до защитените дипломни работи	368
13.4. За сигурността на ръкописа	370
14. ПЪРВА ПУБЛИКАЦИЯ НА МЛАДИЯ УЧЕН	373
14.1. Писане на първата статия	373
14.2. Форматиране на ръкопис за публикуване в научно издание	377
14.3. Абстракт – резюме на научен труд	382
14.4. От дипломен/дисертационен труд към първа книга	386
ПРИЛОЖЕНИЯ	399
1. Примерна заглавна страница на Дипломен проект	401
2. Примерна заглавна страница на Автореферат	402
3. Модел на Декларация за авторство	403
4. Примерна Декларация за авторство (на англ. език) ...	404
5. Модел на резюме (Abstract) на магистърска теза	405
6. Модели за библиографско описание	406
7. Формати на библиографското описание на цитираните източници по стилове	413
8. Примерна рецензия	446
9. Тест за нагласата за цитиране (склонността към плагиатство)	455
10. Тест за проверка на знанията по курса „Писане на дипломен проект“	459
БИБЛИОГРАФИЯ	463
ЗА АВТОРА	481

ИНДЕКС НА ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

Таблицы

1. Разлика между научна и практическа дейност	49
2. Структура на научната и практическата дейност	50
3. Алгоритъм на научноизследователски и практически проект	53
4. Научни области и направления.....	60
5. Класификационна схема на световното знание	63
6. Сравнителна таблица по обект и предмет.....	93
7. Методи на научното познание	103
8. Разлика между десетична и традиционна рубрикация	142
9. Варианти за номерация на структурни части.....	149
10. Показалци към научни изследвания и монографии	213
11. Правилно и неправилно оформена рубрикация на заглавия	241
12. Академични (научни) методи за цитиране	290
13. Скала за самооценка на проекта.....	352
14. Основни разлики между академичен труд и книга.....	388

Фигури

1. Структура на науката	46
2. Композиционен алгоритъм на създаване на научния текст	80
3. Метод от абстрактно към конкретно.....	104
4. Методи анализ и синтез.....	104
5. Методи индукция и дедукция	105
6. Читателски хоризонт на изследователя	126
7. Спирала на търсещото четене	127
8. Макет на рубрикация на основен текст.....	143
9. Идеалната научна структура на текста	153
10. Комплекс от показалци	212
11. Макет на стандартна печатна страница	245
12. Алгоритъм на решението за цитиране.....	265

НАУЧНА КУЛТУРА И ПЕРСОНАЛЕН СТИЛ В АКАДЕМИЧНИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Имайки предвид, че доц. Милена Цветкова повече от десет години апробира идеята за повишаване на качеството на писането в академична среда и че нейни проекти са одобрявани и прилагани в Софийския университет именно с цел създаване на устойчиви традиции при писане, редактиране и представяне на дипломни работи на студенти – бакалаври и магистри, оценявам изданието „Наука със стил. Писане на дипломен проект“ като дълго чакан академичен проект с много висока степен на практическа приложимост. Правя обоснована прогноза, че ефектът от използването на тази книга в национален мащаб ще е положителен. Според мен този текст е написан навреме, като в него са предоставени в систематизиран вид знания, примери, стандарти, които ще допринесат за повишаване качеството на обучение на студентите и ще запълнят натрупалите се констатирани дефицити в областта на създаването на научни текстове от абсолвентите и младите учени в България.

Основанията ми да препоръчам изданието „Наука със стил. Писане на дипломен проект“ на всеки млад учен са:

1. Милена Цветкова е подготвен специалист в областта, тя съчетава знания от няколко области (библиотекознание, библиография, научна информация, комуникационни науки), извлича изводи въз основа на опита си като преподавател във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и адаптира тези знания

към конкретна учебна среда, което е безспорен плюс на текста.

2. Чрез тази книга Милена Цветкова дава отговори на редица въпроси и покрива назрялата потребност във висшето образование от изучаване на такива дисциплини, които не само да дадат ново научно знание за студентите, но и да подпомогнат процеса на адаптиране в академичното образование и в академичната комуникация.

Книгата „*Наука със стил. Писане на дипломен проект*“ се отличава с ясна структура, обособени тематични области, има коректно приложени примери и образци. Заглавието е оригинално и провокира читателите да открият стъпките, правилата, стандартите, указанията, за да се научат да пишат със стил, вероятно полагайки усилия при усъвършенстването му в бъдеще, когато успеят да изградят свой собствен стил на писане и след защитата на дипломния проект. Освен това заглавието ни насочва към прочит на съдържанието, като след прочита на текста се затвърждава впечатлението, че това е полезно четиво, че стилът е проява на различни равнища: от търсене на материала до написване на абстракта, т.е. обхванати са широка гама и цялостният процес на дипломно проектиране, наречен от авторката „*алгоритъм на дипломен проект*“.

С настоящата си книга Милена Цветкова създава цялостен научен продукт, който обхваща както етапите на търсене, анализиране, създаване на първи варианти, така и тези до редактиране и представяне в завършен вид и самата защита на създадения от студента текст. Нещо повече, тя излиза извън написването на текста и „разтваря ветрилото“ на студентското научно творчество до написването на първи научни публикации от студента в раздела за публикуване на първите статии на младите учени.

Оценявам като изключително подходящо селектирани и представени образците на абстракт, на предговор, на декларация за авторството, на заглавна страница, на автореферат и други, което още веднъж пот-

върждава извода ми, че е работила коректно и на база осмислен преподавателски опит.

Като автор на книга и помагало, свързани с академичното писане и академичната комуникация, оценявам две части от текста като изключително полезни, а именно тези, които са свързани с *библиографията* и *цитирането*, като логично в текста те следват един след друг. Милена Цветкова е отделила достатъчно място за представяне на нормативната база на цитирането, на това какво се разбира под „грамотност в цитирането“, представила е функции на цитирането, някои аномалии и едва след това пристъпва към конкретиката, а именно форматиране на цитирането.

И нещо, което до този момент не е попадало във фокуса на вниманието на автори, които пишат по тази тема: Г. Бижков, И. Мавродиева, Й. Тишева, У. Еко и други, а именно авторската етика. Именно с този раздел текстът е полезен и за преподавателите, докторантите, за тези, които са натоварени да представят рецензии на студентски дипломен проект. Милена Цветкова е поставила акцент върху несправедливо negliжираните днес език и стил на рецензията и на рецензирането като специфична дейност и като специфични проявления в контекста на академичната комуникация.

Съществуват и допълнителни гаранции за високото качество на изданието „Наука със стил. Писане на дипломен проект“.

Доц. д-р Милена Цветкова е автор, който пише монографии, студии и статии по актуални теми, тя е прецизна в използване на терминологията, въвежда след обосновка нови термини в научната област, в която работи. Автор е на солидни библиографски трудове, съавтор е в енциклопедични издания. Редактор е на научни и научнопопулярни книги, член е на международната редколегия на научното електронно списание на УНСС „Медии и обществени комуникации“ с функцията стилев редактор. Всичко това я утвърждава

като автор и методист с формирани и доказани умения да създава научни текстове.

Доц. д-р Милена Цветкова е научен ръководител на докторанти и на десетки дипломанти – бакалаври и магистри – във ФЖМК на Софийския университет, била е председател на научни журита за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, участвала е като член на държавни и научни комисии, които са вземали решения във връзка със защити на дипломни работи/магистърски тези. Стъпвайки на своя опит, тя извежда не просто базови правила за писане на дипломен проект, а разгръща целия процес на създаване на такъв научен текст, който се представя на финала за завършване на образователно-квалификационните степени и притежава потенциала да прерасне в дисертация.

Доц. д.ф.н. Иванка Мавродиева

ПРЕДГОВОР

В условията на инцидентно и по-скоро проектно иницириано научно-методично образование в България книгата „Наука със стил“ предлага методология, която цели да реабилитира българското писане за наука като равнопоставено на световното. Алгоритъмът на проектирането на научно изследване е прецизиран съобразно най-новите ръководства и методики за писане на бакалавърски, магистърски и докторски тези във водещи чуждестранни университети – University Wisconsin-Madison Graduate School, University of Sheffield (UK), School of Social Sciences – University of Wales, University of Chicago, The Graduate School – Duke University, The Graduate School – Purdue University, University of Huddersfield, Victoria University (Melbourne, Australia), „Национальный исследовательский университет „Высшая школа экономики“ (Москва).

Изданието е авторски вариант на съвременна методология, изготвена на базата на интеррогативната логика. В него се разгръща алгоритъмът по реализацията на авторски дипломен проект и представя основните изисквания при написването и форматирането на една академична дипломна работа.

В основата на книгата „Наука със стил“ е положен опитът на авторката в научноизследователската и библиографската работа, в научното ръководство на дипломанти и докторанти, както и ангажиментите ѝ в обучението и разширяването на научноизследователските умения и проектно мислене по научните интереси на студентите и докторантите във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тази книга е отговор на потребностите на студентите, обучаващи се по дисциплините „Научноизследователски проект“ и

„Писане на дипломен проект и работа с източници“ в магистърските програми на „Книгоиздаване“, „Печатни медии“, „Електронни медии“, „Продуцентство в електронните медии“ на Факултета по журналистика и масова комуникация. Съдържанието на тази книга резонира и на наблюденията и дискусиите с докторантите по време на докторантския курс „Дисертационният проект (Методика на научното изследване)“.

Целта на изданието е да даде на младите изследователи концептуална и модерна представа за алгоритъма на научното (в частност дипломното и дисертационното) изследване.

Тук е изложена есенцията от класическите и новите методики на научното изследване с желанието да въведе студентите в това, което в наукознанието се нарича „технология на научното изследване“.

Книгата „Наука със стил“ насочва читателите и авторите в същата област към съдържателни аспекти в непокрит от българските научно-методични издания мащаб:

- Култура на научното писане. Форматиране на разпознаваем на световно ниво писмен продукт.
- Качествен научноизследователски проект. Нормативна база на изследователския проект.
- Алгоритъм на дипломния изследователски проект: извеждане на идея за изпълнение – планиране на задачите – изпълнение (материализиране) на идеята – представяне на продукта на идеята – оценяване на процеса и резултата.
- Концепция и структура на дипломния проект. Формулиране на заглавие. Обект и предмет. Научен проблем и работна хипотеза. Цел и задачи на изследването. Методология.
- Библиографско осигуряване на научната дейност. Източници за информационно търсене. Работа с информационните източници. Организиране и обработване на научната информация.

- Оформяне на научното изследване. Оформяне на таблици, фигури, схеми, илюстрации.
- Граматика на цитирането. Библиографско описание на видовете публикации.
- Критерии за оценяване. Експертно рецензиране. Успешна защита на дипломен проект.
- Принципите на научната добросъвестност. Авторска етика. Съавторство. Признание. Плагиатство.
- Готовност за публикуване.

Очаква се висока степен на полезност за младите и бъдещите учени, тъй като ще имат възможност да култивират у себе си компетентности за:

- основните понятия и категории в областта на науката;
- основните методи за информационно осигуряване на научното изследване;
- основните принципи за постигане на теоретични и научноприложни приноси;
- особеностите на академичните стилове за цитиране и на научната етика;
- особеностите на оформянето на научния апарат на авторския текст;
- спецификата и критериите при оценяването и защитата на дипломен (а впоследствие и дисертационен) труд.

Друга задача на изданието „Наука със стил“ е да реабилитира употребата на стандартите от областта на информационните науки и документацията. Много от посочените тук правила са препоръчителни, но някои се основават на действащи международни стандарти, които би трябвало да се спазват до най-малката подробност. Спазването на стандартите БДС и ISO в пазарната икономика не е задължително, но е показател за висока академична квалификация, за експертна подготовка и гарантира добра конвертируемост на писмения труд в международна научноизследователска среда.

Така описаните задачи насочват към стратегията на настоящото издание. То ще покаже на младите изследователи как да развият два вида допълнителни умения:

- Технически умения (hard skills): умение да се използват подходящи методи и инструменти за управление на проекта, умение да се поддържа работна (проектна) документация.
- Умения за междуличностни и социални отношения (soft skills): взаимодействие с научен ръководител, с консултанти, с експерти, с колеги, с рецензент, с изпитна комисия, с аудитория, умения за участие в дискусии и дебати, във водене на преговори, вземане на решения, предотвратяване и разрешаване на конфликти, решаване на проблеми.

По тази логика книгата „Наука със стил: Писане на дипломен проект“ се покрива с популярния в академичното обучение жанр „Tips“. Неговата добавена стойност е личната загриженост на автора за научната грамотност и публикационния престиж на младите представители на академичната общност.

Милена Цветкова
НАУКА СЪС СТИЛ
Писане на дипломен проект

Рецензенти

проф. д.с.н Петранка Филева

доц. д.ф.н. Иванка Мавродиева

Научен редактор *доц. д-р Мария Нейкова*

Редактор *Виктория Бисерова*

Коректор *Милена Калчева*

Художник *Иво Рафаилов*

Предпечат *Даниела Банчева*

Българска. Първо издание

Формат 84/108/32

Печатни коли 15,5

ISBN 978-619-164-036-2

Издава Enthusiast Libris

Запазена марка на „Алто комюникейшънс

енд пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ №20

тел.: 02/943 87 16

факс: 02/943 87 18

e-mail: office@enthusiast.bg

Фирмена книжарница „Ентусиаст бук хаус“,

София, ул. „Кракра“ №12

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка

от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат МУЛТИПРИНТ ООД

НАУКА СЪС СТИЛ

писане на дипломен проект

Книгата „Наука със стил: Писане на дипломен проект“ на доц. д-р Милена Цветкова покрива назрялата потребност във висшето образование от изучаване на такива дисциплини, които не само да дадат ново научно знание за студентите, но и да подпомогнат процеса на адаптиране на младия учен в академичната комуникация.

доц. д.ф.н. Иванка Мавродиева

- 👉 Алгоритъм на дипломентния проект
- 👉 Наука, псевдонаука и гъженаука
- 👉 Четене за научни цели
- 👉 Информационно осигуряване на научното изследване
- 👉 Структура и оформяне на научен текст
- 👉 Цитиране на източниците
- 👉 Научна добросъвестност и авторска етика
- 👉 Рецензията
- 👉 Защита на дипломентния проект
- 👉 Първа публикация на младия учен

Доц. д-р Милена Цветкова е преподавател в катедра „Печат и книгоиздаване“ при Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Кирил и Методий Охридски“. Автор е на публикации, ангажиран с повишаване на публикационната компетентност и културата на цитирането на младите изследователи. В основата на тази книга е положен опитът ѝ в научното ръководство на дипломанти и докторанти, както и опитът ѝ като лектор по „Научноизследователски проект“, „Писане на дипломен проект и работа с източници“ и докторантския курс „Дисертационният проект: Методика на научното изследване“.

www.enthusiastr.bg

Цена 15,00 лв.